

Gloria

Piteå församlings tidning Nr 3. 2014

tema **RASISM**

Eivor och Moses
kärlek övervann
Sydafrikas apartheid

SIDAN 10

Tobias överlevde
förintelsen

SIDAN 12

"Bubbe" om allas lika värde

SIDAN 4

Välkommen!

I det här numret kan du läsa om följande

"För människors lika värde".....	sid 4
Anna Waara i röster om rasism.....	sid 6
Hållplats Långträsk.....	sid 8
Mötesplatser för mångfald.....	sid 9
Kärlek över gränserna.....	sid 10
Tobias överlevde förintelsen.....	sid 12

Följ oss i sociala medier!

Piteå församling på Facebook
www.facebook.com/piteaforsamling

Piteå församling på Instagram
[piteaforsamling](https://www.instagram.com/piteaforsamling)

Kyrkoherden på Twitter
[@herdenipite](https://twitter.com/herdenipite)

Vad tycker du om Gloria?
Skriv till: pitea.info@svenskakyrkan.se

Det ringer i klockorna

Höstnumret av Gloria består av några nyheter: tidningen görs numera av två redaktörer, kalendern är borttagen och för första gången trycker vi 16 sidor. Ämnesvalet får oss nämligen att öka antalet sidor. Det är första gången Glorias tema utgår ifrån ett renodlat samhällsproblem.

Förr i tiden var det kyrkorna som varnade för faror genom att ringa i sina klockor. I Sverige har några församlingar låtit kyrkklockorna ringa dels för mångfald och människovärde, dels för att varna för fara. Vid ett tillfälle var det Svenska kyrkan i Jönköping som ringde i kyrkklockorna för att varna när ett nazistiskt parti demonstrerade på stadens gator. Det var 75 år sedan Svenska kyrkan i Jönköping använde kyrkklockorna av den anledningen, då när Andra världskriget bröt ut. Kyrkklockornas klang sprider Svenska kyrkans budskap om alla människors lika värde.

I det här numret får du bland annat träffa Bengt Urban "Bubbe" Fransson, politisk chefredaktör på Piteå-Tidningen, som kommenterar det allvarliga läget i samhället idag. Du får också träffa Tobias Rawet som överlevde det som sex miljoner andra judar inte gjorde – nazisternas tyranngrepp om Europa. Förintelsen är svår att ta in, eftersom den är ett uttryck för ondska i dess kanske mest extrema form. En kort tid efter nazismens fall infördes apartheid som ett reglerat system i Sydafrika. I en längre intervju berättar Eivor och Moses Jele om hur de smög med sin kärlek. Deras kärlek var nämligen förbjuden för att Moses är svart och Eivor är vit.

Kyrkklockorna har alltså ringt för fara och för bevarandet av människovärdet vid olika tillfällen det senaste året. Vid en liknande situation i Piteå kommer Piteå församling att göra detsamma. Från Gråträsk ned till Piteå kommer kyrkklockorna att ringa till gudstjänst för det okränkbara värdet som varje människa besitter.

Trevlig läsning!

Magnus & Sara

Gloria

Gloria är Piteå församlings församlingstidning som utkommer fyra gånger/år. Gloria delas ut som samhällsinformation till alla hushåll i Piteå församlings geografiska område.

Omslagsbild: Emma Larsson

Ansvarig utgivare

Helén Lundberg, kyrkoherde

Redaktörer

Sara Andersson, informatör
Magnus Borg, informatör

Tryck

RC Tryck

Piteå församling

Nygatan 23, 941 31, Piteå

Växel: 0911-27 40 00

Öppetid vardagar: 08.00-16.00

Lunchstängt: 12.00-13.00

pitea.forsamling@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan

RITEÅ FÖRSAMLING

*Jag är inte
rasist men...*

...vad ska de hit och göra?

...de lever bara på bidrag!

...de stjälar våra jobb!

”Rasism...

och främlingsfientlighet grundar sig på idén om att mänskligheten kan delas in i grupper som är olika mycket värda”

(so-rummet.se)

**Svenska kyrkans
hållning**

”Älska din nästa som dig själv”

(3 Mos 19:18)

A close-up portrait of a middle-aged man with grey hair and glasses, smiling. He is wearing a dark blue suit jacket over a white shirt. The background is a blurred outdoor setting with a building and a car.

För människors lika värde

I en tid när främlingsfientlighet och rasism får starkare fäste tycker Bengt-Urban Fransson att det är viktigt att se bortom det egna jaget och möta omvärlden.

– Om vi isolerar oss och bara kliar varandra i naveln kommer det gå rätt snabbt utför, säger han.

Som politisk chefredaktör på Piteå-Tidningen ska Bengt-Urban ”Bubbe” Fransson forma tidningens politiska linje. Uppdraget handlar om att han ska verka för arbetarrörelsens grundvärderingar.

– Bilden som många har av chefredaktörer är att vi är megafoner för ett särskilt parti, men uppdraget är bredare än så, säger han. För Bubbe är det viktigt att våga vara kritisk mot den egna rörelsen och bredda debatten samt att bidra till bildning.

Han är åsiktsstark och trygg i sin egen person. Intresset för politik kommer från hans mormor.

– Hemma hos henne pratades alltid mycket politik. Från henne har jag fått insikten om att politik kan göra skillnad samt att engagemang lönar sig.

Alla människors lika värde är också en grundbult i Bubbes politiska intresse. Att alla bidrar till samhället utifrån sin egen förmåga har han också lärt sig av sin mormor. En annan viktig förebild är Olof Palme.

– Hans internationella engagemang och hans tal om att solidaritet sträcker sig utanför vårt eget land var bärande för mig.

Som utbildad statsvetare och politiker med flerårig erfarenhet har Bubbe upplevt många olika perioder i både

samhället och debattklimatet. I Piteå kommun samt på nationell nivå tycker han att gränserna för vad som är möjligt att säga och vad som är tillåtet att säga har flyttats fram. Det handlar framförallt om rasistiska uttryck eller debatter som präglas av rasistiska undertoner. En negativ utveckling som går i linje med hur samhället i övrigt har hårdnat, menar han.

– Det handlar om en perspektivförskjutning. Tidigare pratade vi mer om samhället som något vi bygger gemensamt och som är till för oss alla. Nu lever vi i ett mycket mer individualistiskt samhälle där utgångspunkten många gånger är jaget.

Resonemanget, tror Bubbe, gör att människor grupperas och att det blir vanligare med ett vi och dom-perspektiv. Tiggare, bärplockare, mörkhyade är bara några av de kategorier människor som blir hårt ansatta. Separata levnadsöden hamnar i skymundan.

– Hur har samhället i Sverige och i Europa blivit så hårt att människor hellre blir tiggare i Sverige än stannar kvar i sitt hemland med sina familjer?

– Vi lyckas inte som ett europeiskt kollektiv att arbeta för en förändring. Folk irriteras hellre än börjar ifrågasätta vad i samhället som inte fungerar och hur vi kan hjälpa för att skapa en förändring.

Bengt-Urban "Bubbe" Fransson

- Född och uppvuxen i Arjeplog.
- Utbildad statsvetare med inriktning mot internationell komparativ politik vid Växjö universitet. Är också utbildad lärare.
- Blev vald till kommunfullmäktige i Arjeplog 1994 och satt kvar fram till 2009. Hade under den perioden olika nämnduppdrag.
- Kommunalråd i Arjeplog mellan 2003-2009.
- Skolchef i Arjeplog 2006.

Bubbe tror att oron som många känner för sig själv och den närmaste omgivningen bidrar till att solidaritet till stor del stannar innanför landsgränserna. Samhället är inte det skyddsnät som det tidigare var.

– Skruvar samhället åt tumskruvorna på mig som enskild person är risken stor att min solidaritet gentemot andra minskar.

Den attitydförändring som sker i många svenska städer gentemot personer av en annan nationell härkomst är speglingar av förändringar utifrån en större kontext.

– Får man lära känna människor från andra kulturer, exempelvis muslimer, förstår man att de som personer inte är ute efter att hela världen ska anslutas till islam. De frågorna är isolerade till väldigt små grupper.

Bubbe menar att samhället hanterar andra olikheter bättre, exempelvis relationen mellan troende och ateister där det kan finnas en respekt åt båda hållen.

– Naturligtvis kan vi då också hantera de rasistiska spänningarna om vi bara vågar mötas. I grunden är vi alla människor som har samma behov av trygghet, bekräftelse och att bli sedda som individer. Om vi möts utifrån de utgångspunkterna har vi mer gemensamt än det som skiljer oss åt.

När samhället får ett hårdare innandöme och ett tuffare skal blir det fria ordet oerhört betydelsefullt. Bubbe anser att de främlingsfientliga makterna rider på ett martyrskap om att de inte får uttrycka sina åsikter.

– Deras åsikter är obehagliga, men om vi inte tar en offentlig diskussion om de problem som de tycker finns kan de alltid rida på argumentet "det är inte tillåtet att säga vad man tycker i Sverige". Det känns som om vi har låst oss i samhällsdebatten och drabbats av en beröringsskräck för de svåra frågorna.

– Enda sättet att komma framåt är att vi för en dialog kring de upplevda problem som finns.

Som homosexuell kan Bubbe identifiera sig med de känslor av utanförskap som många invandrare och flyktingar kan känna. Han är förvisso en del av majoritetskulturen, men identifikationen han känner är en av förklaringarna till varför han värnar så mycket om ett öppet samhälle.

Vad kan Svenska kyrkan göra för att motverka rasism?

– Fortsätta vara bärare av människors lika värde och skapa mötesplatser samt vara en aktiv part i samhällsdebatten.

Text och foto: Magnus Borg

Kyrkoherden kåserar - Prova öppna kryddskåpet

Det uppstår ibland en rädsla för att nysvenskar kommer hit och påverkar "det svenska". Vad som nu är svenskt? Prova att öppna kryddskåpet hemma. Sortera sedan kryddorna efter ursprungsland och se efter hur många "svenska" kryddor som blir kvar. När vi blir rädda för det annorlunda, bygger vi murar runt oss. Låt oss samtala mer om förändringar och fördomar och vad de gör med oss.

En gång när jag kom till församlingsgården i Råneå möttes jag av Ghassan, barnläkaren, och han sa: "Du

är chic". Varpå jag svarade: "Nej, Ghassan, jag är inte sjuk". Han försökte igen och jag svarade likadant. Så kom Ghassans fru, Linda, och skrattade när hon sa: "Han säger inte att du är sjuk, han säger att du är chic!" Vi skrattade gott tillsammans och jag fick be Ghassan om ursäkt för att mina fördomar spelade mig ett spratt!

Genom möten med Saham, Ghassan och Linda, Srab och Samman och många andra, har jag fått nya vänner och har sett hur mycket vi har gemensamt. De lär sig om vårt land, jag lär mig om deras länder och traditioner. Livet blir rikt.

Följ på twitter! @herdenipite

Text: Helén Lundberg

Röster om rasism

Anna Waara, verksamhetsutvecklare på Sensus i Piteå, har konverterat till islam och föreläser ibland om positiv antirasism och om hur fördomar fängslar, fångar och bromsar ett samhälle.

Positiv antirasism är ett begrepp som stiftelsen Expo lanserat, en modell för hur man kan bygga upp en lokalt förankrad antirasism. Idag finns flera "tillsammans-grupper" som jobbar proaktivt med att bygga sammanhållning i våra samhällen. I Norrbotten finns idag både "Ett Piteå för alla" och "Ett Luleå för alla".

Jag möter ibland rasism, hat och väldigt ofta bär människor på stereotypa uppfattningar om vem jag är och vad jag står för. Människor har kommit till mitt jobb, skrivit hatbrev att de inte tycker att jag ska bo i Sverige, hängt ut mig på internet och liknande. Min granne har fått frågan hur hon kan bo i samma hus som en muslimsk familj. Diskriminering och exkludering är vanliga problem för den muslimska gruppen. Jag har inte samma förutsättningar eller chanser som andra för att jag är muslim. Det pratas mycket om feminism och jämställdhet idag, vilket är viktigt. Men många gånger är det nog svårare att vara en brun man än att vara vit kvinna i dagens Sverige. Det behöver vi prata mycket mer om.

Vera Nilsson, samhällsutvecklare på Piteå kommun, är bland annat med och anordnar den årliga Mångfaldsdagen med syfte att inspirera till gemensam strävan efter ett Piteå för alla.

Det är viktigt att på olika sätt verka för kunskapsuppbyggande och möten. Vi behöver alla titta på våra fördomar och vårt förhållningssätt till det som är främmande och obekant. Årets mångfaldsdag blir en fredag med bland annat möjlighet att lyssna på Livia Fränkel, en överlevare från förintelsen. Det är en viktig föreläsning med frågor som berör oss alla. Och - vi kan alla göra något!

Piteå kommuns definition har en ansats där alla människor har sina rättigheter och möjligheter oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status samt etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder och funktionsnedsättning. Vi firar mångfaldsdagen på FN-dagen, vilket är en viktig symbol då mänskliga rättigheter utgör utgångspunkten för arbetet med mångfald. Alla är vi unika och olika. Det är positivt med alla antirasistiska reaktioner och uttalanden från enskilda och olika organisationer. I Piteå finns nu en aktiv grupp "Ett Piteå för alla". Det har anordnats tårtkalas för mångfald. En facebookgrupp har varit kärntrupp för anordnande av "Mat Musikkalas". På sociala medier är debatten på hög nivå. Det värmer mitt hjärta!

Stefan B Andersson, verksamhetsledare på ABF Norr och en uppskattad musiker i Piteå. Han är ofta engagerad som musiker när det är olika manifestationer mot rasism och nazism.

Jag har nog alltid haft en sorts rättspatos inom mig och varit engagerad mot förtryck i de flesta former. Rasism gör mig väldigt illa berörd och jag försöker bidra på olika sätt till ökad förståelse och mindre hat. Det är mycket känslor inblandat vilket gör att man ibland får lägga band på sig och istället för konfrontation försöka vara saklig i kampen mot fördomar.

Musik och kultur generellt är ett fantastiskt verktyg när man vill få ut ett budskap. Satir, humor och allvar får folk att lyssna. Under min tid i Piterevyn hade vi upp ämnet rasism vid ett flertal tillfällen och jag har även snickrat egna låtar i ämnet. Med musik kan vi motverka rasism.

Foto: Mitra Sohrabian

Foto: Maria Öqvist

Foto: Märyam Burwall

Vi tänder ljus

För alla som dött i rasismens,
nazismens, fascismens och
främlingsfientlighetens namn.
Vi vill inte glömma!

Allhelgona i din kyrka

Allhelgona är en tid då många tänder ljus och tänker på nära och kära som lämnat detta liv. Välkommen till gemenskapen under allhelgonahelgen.

Lördag 1 november

Minnesgudstjänst i Piteå kyrka kl. 18.00
med Helen Lindbäck, Maria Gustafsson.

Minnesgudstjänst i Öjeby kyrka kl. 18.00
med Lars-Åke Andersson, Lars Nilsson.

Minnesgudstjänst i Långträsk kyrka kl. 18.00
med Ola Marklund, Rainer Lind.

Söndag 2 november

Gudstjänst i Öjeby kyrka kl. 11.00 med Richard
Asplund, Lars Nilsson, Kyrkkaffe.

Högmässa i Piteå kyrka kl. 11.00 med Lars Dahlbäck,
Maria Gustafsson, Piteå kyrkokör.

Gudstjänst i Furubergskyrkan kl. 11.00 med Lars-
Åke Andersson, Furubergskören, Rainer Lind.

Teckenspråkig nattvardsgudstjänst i Andaktsrummet,
Margretelund, Kl. 11.00 med Anna Yttergren.

Välkommen in!

Hoppets kapell, Johannes Döparens kapell och ett kaffetält på Öjeby kyrkogård hålls öppna fredag 31/10 och lördag 1/11 kl. 13-16. Välkommen för ljusständning, en stunds stillhet och en kopp varmt kaffe.

Hjälp med ljusständning

Under Allhelgonahelgen finns möjlighet att få hjälp med ljusständning på kyrkogårdarna till en kostnad av 50 kr. Beställ ljusständning **senast** torsdag 30 oktober.

Kontakta:

AnnCharlott Olsson 0911-27 40 13

Jan-Erik Pettersson 0911-27 40 40

Goda möten och samtal vid kaffebordet. Från vänster Ali Reza, Yelmaz Ibrahim och projektledare Eva Salomonsson.

Hållplats *Långträsk*

I Långträsk talas det många språk, alltifrån pitemål till arabiska, ryska och somaliska. Långträsk, en by där mångfalden är en del av vardagen.

I januari 2013 fick Långträsk, en by 6 mil från centrala Piteå, en asylförläggning. I en liten by som Långträsk kan ett asylboende påverka bygden i stor utsträckning vilket är en av anledningarna till att Piteå församling startade "Projekt Hållplats Långträsk". Projektet ska verka för sammanhållning, förståelse och utbyte mellan de som kommer till Långträsk och bofasta. I projektet finns idag två anställda: Eva Salomonsson, projektledare och Eva Ekelund.

Jag möter Eva Salomonsson tillsammans med Ali Reza och Yelmaz Ibrahim över en kopp kaffe i Långträsk. Ali är 18 år och kommer ifrån Afghanistan. Han har varit i Sverige i ett och ett halvt år och just nu är hans högsta önskan att få uppehållstillstånd.
– Jag trivs i Långträsk, säger han och ler stort. Det blir dock långa dagar när han pendlar till Strömbackaskolan där han läser svenska. Drömmen är att bosätta sig i Piteå och fortsätta studera.

Yelmaz är 29 år och har, även han, varit i Sverige i ett och ett halvt år. Yelmaz är från Syrien och har nyligen fått uppehållstillstånd. Idag hjälper Yelmaz till på asylboendet och hans absolut högsta dröm är att få ett jobb, så att han kan skaffa sig ett hus. Då kan hans fru äntligen komma hit.
– Jag har inte sett min fru på två år, säger Yelmaz och tittar ner i kaffekoppen. Saknaden är svår. Han berättar att han var väldigt rädd när han först kom till Långträsk. Rädd för att han inte kunde språket, inte kände någon, rädd för allt nytt. Idag vill han inget hellre än att stanna.

– Det har varit så lätt att lära känna människor, alla är snälla och hjälpsamma, säger Yelmaz och Ali håller med. Men rädslan finns fortfarande kvar, säger Yelmaz. Han tror att den är svår att bli av med, när man levt med den så länge.
– Friheten i Sverige är den största skillnaden, förklarar han. Här är man fri att tala, fri att göra det man vill. Man kan tala om känslor, vilket man inte kan i Syrien, inte ens med sina vänner.

Både Ali och Yelmaz säger att bemötandet de fått från bybor inte kunde varit bättre. Ingen av dem har stött på några fördomar eller rasism i Sverige. De upplever istället att den största kulturkrocken sker på asylboenden, mellan flyktingarna.
– Vi är så många olika kulturer under samma tak, säger Ali.

Vi pratar vidare, doppar bullar och skrattar. Ali och Yelmaz, Yelmaz som till och med lärt sig lite pitemål, talar med värme om Eva och Evas mamma, som de kallar mormor. Båda trivs och det märks.

I byns matvaruaffär arbetar Maria Johansson som möter många asylsökande och bybor. Maria berättar att det fanns en stor oro innan de första asylsökandena kom.

– Vi hade hört tråkiga saker från andra håll och var väl lite rädda, säger hon. Men det är tvärtom, man vill att det ska fungera från båda hållen, berättar hon. Och det fungerar hur bra som helst. Maria tycker att byn har haft tur som fått så många fina människor till Långträsk.

– Inte ens språket är ett problem, vi använder tecken-språk, kroppsspråk, engelska och pitemål, berättar Maria. De känner sig trygga med oss och har lärt känna oss och därför är det så sorgligt när de måste flytta. Många tårar och kramar har det blivit.

Mötesplatser för mångfald

Piteå församling har sedan flera år tillbaka arbetat för mångfald. Carina Westerlund Sandström och Mehret Sultan kom i kontakt med varandra genom vän- och vänfamiljsprojektet som församlingen driver tillsammans med Piteå kommun.

Redan 2008 startade församlingen SFI, svenska för invandrare. Varje måndag fylls Kyrkcenter i Piteå av människor från jordens alla hörn. Det är flyktingar, invandrare och volontärer som träffas. Varje träff börjar med fika och samtal vid borden och sedan erbjuds stöd i svenska språket, läxläsning eller bara samtal om vardagens alla situationer.

– Språket är nyckeln in i samhället, vägen in i gemenskap, studier och arbete, säger Anna-Stina Eriksson, diakon Piteå församling och ansvarig för SFI.

Hösten 2013 startades Café Nyfiket, en mötesplats där man kan lära känna nya människor och nya kulturer. Målet med arbetet är att hjälpa nya pitebor att finna sig till rätta i sitt nya land, lära sig språket och finna gemenskap.

– Vi vill aktivt motverka rasism och främlingsfientlighet genom att skapa goda mötesplatser mellan svenskar och invandrare, säger Anna-Stina.

Carina Westerlund Sandström bor i Öjebyn och har alltid varit intresserad av olika kulturer och människor. Våren 2013 såg hon en annons om att volontärer för vän- och vänfamiljsprojektet behövdes. Hon kände att hon ville vara ett stöd för någon annan. Efter att ha pratat med Anna-Stina Eriksson, kom hon i kontakt med Mehret Sultan.

Projektet och Eva är viktigt, tycker Maria.

– Både asylsökande och bybor vet var vi kan vända oss om det behövs. Det finns ingen oro inför att det ska komma fler, tvärtom har det ju blivit mer liv och rörelse i byn, säger hon.

Eva berättar att det är många som engagerar sig och är volontärer. Att bybor är så positiva och tillmötesgående gör allt så mycket enklare.

– Att de asylsökande vill stanna kvar i Långträsk är väl det bästa betyg vi kan få, säger Eva och ler. Vi jobbar för att Långträsk ska vara och bli en by där mångfald och öppenhet bryter utanförskap.

Text och foto: Sara Andersson

Berikande vänskap.

Mehret Sultan är ursprungligen från Eritrea och kom till Sverige 2011. Hon bor ensam med två barn och träffar Carina regelbundet.

– Carina hjälper mig mycket i vardagen. Jag är så glad över att vi har träffats, säger Mehret.

Det kan handla om att de gör ärenden tillsammans eller att Carina hjälper Mehret med svenska språket eller barnpassning. Ibland ses de bara för att dricka kaffe tillsammans och prata.

För Carina har relationen till Mehret inneburit att hon fått lära sig mer om annan kultur och mattradition. Hon har ett råd till andra som funderar på att bli vän eller vänfamilj åt en flykting:

– Våga och var inte rädd. Se människan och inte enbart var de kommer ifrån.

Att vara vän/vänfamilj innebär att bjuda in personen eller familjen till det som Piteå har att erbjuda och hjälpa dem att få en bra start i Sverige. Att ställa upp som vän/vänfamilj medför heller inte några krav på hur ofta man ska ses. Det viktigaste är att hitta en form som passar båda. Vän och vänfamilj kan man vara för flera andra personer. I flykting- och invandrarbetet har församlingen ett nära samarbete med Piteå kommun, Arbetsförmedlingen, SFI, Flyktingsamordningen, Lernia, Miroi, Reprisen, Svenska för invandrare med flera.

Text: Sara Andersson och Magnus Borg

Kärlek över gränserna

”Man är en del av världshistorien på något sätt. Vi har varit med om apartheid som många inte har en aning om vad det är”, säger Eivor Jele.

När Eivor och Moses blev kära i varandra i 1960-talets Sydafrika var deras kärlek förbjuden. Apartheidlagarna tillät inte relationer över rasgränserna och övertramp bestraffades. Deras framtid präglades av stor ovisshet. I år firar de 40 år som gifta.

Skratten fyller vardagsrummet i trerummaren mitt i stan. Eivor och Moses Jele har nära till skratt och låter glädjen ta plats. Tidigare i deras liv har istället oro dominerat, men övertygade om en gemensam framtid har kärleken väglett dem.

Året är 1969. Eivor hänger tvätt utanför sin missionsstation i Sydafrika. Hon rycker till när hon inser att hon är bevakad och när hon möter Moses blick blir hon som hon beskriver det ”drabbad”.

– Han hade väldigt spelande ögon, säger Eivor medan Moses skrattar högt.

De hade träffats sporadiskt som bekanta sedan 1963, men sex år senare tar deras relation en ny vändning. I Sydafrika på den här tiden var det enligt lag förbjudet med relationer över rasgränserna. Det kallades Immorality act och kunde medföra fängelsestraff eller deportering från landet.

– Hela samhället sade att människor var olika mycket värda beroende på hudfärg, säger Moses som också menar att diskriminering fanns långt innan apartheid blev systematiserat i landet.

Han växer upp under fattiga levnadsförhållanden och hans pappa dör när han är ung. Trots att familjen lider

brist ekonomiskt finns i Moses liv en brytningspunkt som har fått honom att känna sig buren.

– Mina föräldrar var kristna, och så småningom fick jag ta emot den kristna tron. Det ändrade mitt liv till det bättre.

Eivor känner tidigt ett kall om att bli missionär i Sydafrika och ber om tecken. Hon upplever att bönerna besvaras och efter tre år på Kortebo missionsskola anländer hon 22 år gammal till Sydafrika.

– Mina fem första år var speciella, jag växte in i arbetet och var tillsammans med andra missionärer som talade om hur det gick till i Sydafrika. Jag reflekterade inte tillräckligt mycket kring den politiska biten, även om jag levde under den varje dag.

Först när Eivor reser hem till Sverige för en viloperiod drabbar insikten om alla orättvisor henne hårt. När hon sedan återvänder till Sydafrika börjar hon identifiera sig med afrikanerna på ett annat sätt. Nu tar hennes liv också en oväntad riktning. Den där dagen utanför missionsstationen. Tvätten som skulle hängas. Det plötsliga besöket och de spelande ögonen. Moses kommer in i Eivors liv på ett sätt ingen av dem är beredd på. Deras kärlek är ett brott mot lagen.

*Vi visste inte hur det skulle sluta,
men det var samtidigt uteslutet
att det skulle ta slut mellan oss.*

– Även om vi inte gjorde något som var otillbörligt fanns det inga garantier för att man inte skulle bli misstänkt för något under sådana omständigheter. De kunde få för sig att vi hade överträtt deras lagar, vilket skulle ha inneburit att Moses hade hamnat i fängelse och jag hade blivit hemskickad, berättar Eivor. Respekten hon kände gentemot missionärskåren bidrog också. Kårens verksamhet kunde hotas om inte missionärerna följde landets lagar.

Rädda för att någon utomstående ska läsa deras brev skriver de till varandra på zulu för att röja alla misstankar om att känslorna utspelar sig mellan en vit kvinna och en svart man. Brev på engelska hade mest troligt väckt misstankar. Brevväxlingen pågår i flera år.

– Vi visste inte hur det skulle sluta, men det var samtidigt uteslutet att det skulle ta slut mellan oss. Vi var förstås medvetna om riskerna, men det fanns en tro om att allt skulle ordna sig, säger Moses.

Efter två år återvänder Eivor till Sverige utan vetskap om hon ska få träffa Moses igen. Kärleken blir en hemlighet för tung att bära och apartheidlagarna är omöjliga att förlika sig med.

– I Sverige kunde jag inte berätta om varför jag hade kommit hem. Jag kunde inte släppa in människor i min historia, eftersom det kunde bli farligt för Moses. Det var mycket tårar, men på något sätt fanns inga tvivel.

Eivor får så småningom jobb som barnsekreterare och på semestern två år senare möter hon Moses i Swaziland, ett land utanför apartheidsystemet. De vigs av en metodistpastor 22 juni 1974 med en av Eivors bästa vänner från Alliansmissionen som ett av vittnena. Även bröllopet håller paret hemligt. Eivor åker hem till Sverige och Moses fortsätter med sin vardag. Ett år senare kommer han till Sverige som sydafrikansk medborgare som ska studera. Efter en tid får han permanent uppehållstillstånd, men efter att migrationsverket har godkänt deras äktenskap. De studerar i Göteborg och Linköping och bosätter sig sedan i Smålandsstenar där de arbetar som lärare i flera år. Under tiden i Göteborg föds dottern Linda som senare gifter sig och skaffar barn med en pitebo. Relationen till Linda och hennes man och kanske särskilt barnbarnen är anledningen till att Eivor och Moses 2008 flyttar norrut.

Moses säger att han inte drabbats av så mycket rasism på grund av sin hudfärg sedan han kom till Sverige.

– Jag har varit mycket förskonad från det råa. Men det är klart att man kan träffa någon ibland som uttrycker sig rasistiskt.

Eivor och Moses upplever att det i Sverige idag finns en rasistisk inställning som vinner mark. Åsikterna som synliggörs i framförallt media väcker minnen till liv.

– Det har blivit nästan rumsrent att ha en rasistisk in-

ställning mot folk som ser annorlunda ut. Då blir man skrämmd. Jag vill inte återuppleva apartheid i Sverige. Jag kan känna en rädsla för att man inte ska få behandlas och betraktas som en människa trots sin hudfärg, säger Moses.

– Om man jämför apartheid med de vindar som blåser idag var uppdelningen lagstadgad i Sydafrika. I lagarna fanns exempel på följder som skulle uppstå om lagarna bröts, säger Eivor.

Eivor och Moses trodde aldrig att de skulle få se ett demokratiskt Sydafrika under sin livstid. Apartheid är avskaffat och Sydafrika står under ett demokratiskt styre, men tyvärr finns kvarlevor av apartheidsystemet kvar om än inte i någon stark position. De har besökt Sydafrika flera gånger sedan de flyttade till Sverige och känner av en öppen attityd. Nu kan de blicka tillbaka på en livsförändrande kärlek.

– Ibland slås jag av känslan att vårt liv är en saga. Att det skulle sluta så bra hade vi ingen aning om. Och än är det inte slut, säger Moses.

– När jag ser tillbaka på mitt liv ser jag hur Gud har snitslat min väg. Och nu är jag här, säger Eivor.

Text: Magnus Borg

FAKTA: APARTHEID

- Apartheid rådde i Sydafrika mellan 1948-1994. Under den här tiden delades sydafrikaner upp i vita, svarta, asiater och färgade. I största delen av Sydafrika hade endast vita allmän rösträtt, de svarta hade ingen rösträtt alls i sitt hemland.
- Separata bostadsområden, arbetsplatser, sjukhus, parkeringsplatser och parkbänkar var vardag för de olika grupperna. Strikt förbjudet var även sexuellt umgänge över rasgränserna. Om någon bröt mot lagarna väntade hårda straff.
- När apartheidpolitiken kulminerat i censur, tortyr och misshandel började utländska företag lämna landet vilket ledde till att Sydafrika hamnade i kris.
- Nelson Mandela frigavs 1990 och blev 1994 den första demokratiskt valda presidenten. Samma år avskaffades apartheid som system i Sydafrika.

Källor: Utbildningsradion (ur.se), SO-rummet (so-rummet.se) och Svenska Dagbladets historieblogg (inlägg publicerat 2013-12-07 av Dick Harrison).

Fotot visar Tobias Rawets släkt. Foto: Privat

Tobias kunde inte vara tyst längre

Ett utedass och ett förfalskat arbetspass blev Tobias Rawets räddning undan Förintelsen. Förintelsen där sex miljoner judar mördades. Få är de som överlevde och kan berätta, en av dem är Tobias Rawet.

Tobias är engagerad i föreningen Förintelsens överlevande och när han gick med var de 50 överlevande som reste runt och berättade, idag är de 7. Deras öden och berättelser behöver berättas om och om igen. Hur kunde det ske, frågar vi oss? Förintelsen är ett exempel på vad som kan hända om vi inte talar om demokrati och alla människors lika värde.

Tobias Rawet föddes år 1936 i staden Lodz i Polen. Han var tre och ett halvt år gammal när tyskarna, år 1939, invaderade Polen. Tre år senare döptes staden, Lodz, om till Litzmannstadt och man beslutade att alla judar i Lodz skulle flyttas till ett getto.

– Jag tror att vi flyttade i slutet av februari, början på mars, för jag minns att det var snö, berättar Tobias. Tobias minns att det försvann människor hela tiden och varje kväll pågick razzior. Det enda sättet att ta sig in och ut ur det judiska gattot var via tyska transporter.

År 1942 beslutade den tyska administrationen att alla som inte ansågs duga som arbetskraft skulle överlämnas till den tyska armén. Det var barn under 10 år, alla över 65 år och sjuka.

– Min faster kom och berättade att min lilla kusin blivit bortförd av soldater, min kusin som var ett år yngre än mig, berättar Tobias. Då förstod min mamma att jag var i fara och gömde mig genom att sänka ned mig i en hink i vårt utedass.

Dessa razzior pågick inte bara i de judiska gettona utan nazisterna hämtade romer, handikappade, homosexuella, Jehovas vittnen, vänsteraktivister, ja, alla som nazisterna inte ansåg var värda att leva. Den stora ”utrensningen” i gattot pågick mellan den 5 och 12 september och under tiden hölls Tobias gömd. Det var en lång tid i ovisshet för en liten pojke. Tobias hölls fortsättningsvis gömd uppe på familjens vind på en madrass.

Tur som hamnade i ett koncentrationsläger.

Där var han, ensam, ända fram till den 25 oktober då hans föräldrar lyckats förfalska dokument där det stod att Tobias, i stället för sina 6 år, var 10 år.

– När jag kom ner från vinden var jag 10 år, vilket innebar att jag var arbetsför, förklarar Tobias. Tack vare det överlevde jag.

När gettot, den sista juli 1944, skulle stängas var det 561 människor kvar. Tobias och hans familj var bland de sista som lämnade gettot. Den 22 oktober skickades 300 män till koncentrationslägret Sachsenhausen och 297 kvinnor och barn skickades till koncentrationslägret Ravensbrück, berättar han.

– Livet i gettot var hemskt men det var ingenting jämfört med det vi upplevde i Ravensbrück. Vi hade dock tur som hamnade i ett koncentrationsläger istället för ett förintelseläger.

Den 26 april 1945 befriades Tobias och hans mamma av den ryska armén och kunde, mot alla odds, återförenas med sin pappa. De begav sig hem till Polen.

– Mamma sa att vi måste flytta hem eftersom det är dit alla nära och kära kommer när de återvänder. Men det var inte många som kom tillbaka, säger Tobias lugnt.

Sakta men säkert försökte familjen återgå till ett ”normalt” liv men under denna period var antisemitismen stark i Polen vilket Tobias fick känna av, både fysiskt och psykiskt. Kommunismen var också på intågande och tillslut kände familjen att det inte fanns någon framtid kvar för dem i Polen. De lyckades få tillstånd att resa på semester till Sverige där Tobias farbror bodde. En semester de aldrig hade för avsikt att återvända ifrån.

– Vi lämnade kvar allt. De enda värdesaker mina föräldrar fick med sig var deras vigselringar, berättar Tobias.

Den 25 maj 1948 kom familjen till Stockholm och redan efter tre dagar hade Tobias far ett arbete. De svenska myndigheterna kunde dock bara ge dem främlingspass eftersom Polen inte tillät människor att flytta.

– Vi var stadslösa i sju år innan vi kunde bli svenska medborgare, berättar Tobias.

Det gick bra för Tobias som utbildade sig, gifte sig och fick barn. Han lyckades bra i arbetslivet och har bott och arbetat både i Spanien och Brasilien.

Då barnen blev större slutade han resa i arbetet men fortsatte avancera och fick en hög befattning.

Livet flöt på, allt var bra. Tobias fru var hemmafru och de trivdes. De talade dock aldrig om vad Tobias varit med om.

Sedan kom den där dagen, år 1992, då allt förändrades. En dag när han, som vanligt, kom hem från jobbet, åt middag och satte sig framför Tv:n.

– Det var den 17 mars 1992 och de visade en nynazistisk grupp som var på flygplatsen för att ta emot en fransk professor, minns Tobias. Framför mig stod denna professor och sa att förintelsen aldrig ägt rum. Det är bara ett judiskt påhitt. Där och då förstod Tobias, för första gången, att om han fortsätter att tiga om sitt liv och sina upplevelser, så kommer människor som professorn att tysta ned det som måste berättas. Den kvällen hade Tobias ett allvarligt samtal med sin fru som innebar att han, i 60-års ålder, gick i förtidspension. Sedan den dagen ägnar han sitt liv åt att resa land och rike runt för att berätta om sina upplevelser under andra världskriget.

Tobias fru och familj har alltid vetat om att han varit i ett läger men inga detaljer, det vill och kan han inte tala om. Efter alla år kan han fortfarande inte tala om det förutom när han står på scen och föreläser.

– Min fru och mina barn har alla varit och lyssnat när jag föreläser, så idag vet de, säger han.

Tobias menar att tack vare att hans liv är så bra så fungerar det att föreläsa om hans svåra barndom. Efteråt måste han dock återhämta sig och tänka på annat. Det känns dock viktigt, för honom, att få vara med att bekämpa de onda krafterna och han berättar att han är oroad över utvecklingen i samhället idag.

– Det är mycket som händer som är likt det som inträffade då, säger han bekymrat.

Ta därför chansen och kom och lyssna på Tobias Rawets föreläsning, se ruta.

Text: Sara Andersson

Föreläsning om förintelsen med Tobias Rawet

Söndag 2 november kl. 18.00 med fikaservering.

Kyrkcenter, Nygatan 23 Piteå

Föreläsningen är kostnadsfri!

Kom i tid!

Foto: Jerker Porat

Ord på vägen

När jag var barn följde jag ofta med min mamma till bönhuset. En gång hade vi besök av en missionär som hade med sig en man från Tanzania. Han var alldeles svart. Vi tittade storögt på honom och vi tyckte att han såg underlig ut. Det var första gången som jag såg en mörkhyad person. I söndagsskolan sjöng vi "Jesus älskar alla barnen, alla barnen på vår jord. Röd och gul och vit och svart gör detsamma har han sagt. Jesus älskar alla barnen på vår jord." Sången fick mig, som barn, att inse att det spelar ingen roll hur vi ser ut på utsidan. Jesus älskar oss alla för de vi innerst inne är. Sången är viktig, för mig, även idag, för Jesu kärlek är menad för alla oavsett hudfärg eller bakgrund.

Piteå församling tar med glädje emot flyktingar och invandrare. För vi vill ha ett Piteå för alla – med ökad mångfald. Det berikar. I exempelvis Långträsk, där församlingen driver ett projekt för att integrera bofasta och asylsökande, är gudstjänsttiden ändrad för att det inte ska krocka med middagen på boendena där asylsökande bor. Många av dem kommer gärna till kyrkan och de delar även gemenskapen på kyrkkaffet efteråt. Att möta människor från andra kulturer är viktigt. Det bidrar till att vidga perspektiven.

På kyrkkaffet är samtalen givande och barnen som alltid följer med till kyrkan är öppna och glada trots allt de upplevt. De leker och ritar. Det är också en ynnest att få ta del av andras livsöden. Församlingen har också

köpt in biblar på olika språk så att det går att följa med i textläsningarna.

Ofta firas nattvard i kyrkan. Ett enda bröd och en enda mänsklighet – nog är väl det den stora hemligheten? Enheten i Kristus, visst är det en samhörighet som inte kan eller som inte får utesluta människor, och som har ett centrum som talar tydligt om kärleken och den svages rätt. Lukas skriver i Apostlagärningarna att vi inte ska göra skillnad på människor. Gud älskar invandraren står det också i Bibeln. Vi kommer kanske ihåg att Jesus började sitt liv som flykting. I Gamla testamentet i Bibeln, i tredje Moseboken kapitel 19, verserna 33-34, står det:

Om en invandrare slår sig ner i ert land, skall ni inte förtrycka honom. Invandraren som bor hos er skall ni behandla som en infödd. Du skall älska honom som dig själv.

Självklart, för grunden i Bibeln handlar om att vi alla är ett. Det ska inte finnas någon plats för rasism. Vi ber om ett enat samhälle med plats för alla!

Text: Helén Lindbäck, präst.

VIP-HÖRNAN

BIO-fest

Välkommen till en trevlig träff med gratis filmvisning på biograf! Bio-fest för dig som är volontär, medarbetare, ideell, frivillig eller vad du än vill kalla dig... Filmen som visas är ett brittiskt drama.

Lokal: Bio3:an, Småstaden.

Dag och tid: Lördag 8 november kl. 11.00 (insläpp från 10.45).

Anmälan senast 3 november till

Magnus Borg, 0911-27 40 16.

Eva Werner, 0911-27 40 28.

Bli volontär!

Att engagera sig som volontär ger gemenskap, nya vänner, uppskattning, inbjudan till gemensamma aktiviteter för volontärer, med mera. Bli en VIP! (Volontär i Piteå församling). På www.svenskakyrkan.se/pitea kan du läsa mer om aktuella volontäruppdrag och verksamheten.

Körkonsert till minne av Estonia

Den 28 september 2014 var det 20 år sedan M/S Estonia förläste. För att hedra och uppmärksamma detta kommer en minneskonsert att hållas.

Lördag 25 oktober kl. 18.00
i Öjeby kyrka. Fri entré.

Medverkande:
Nya Motettkören
Markus Wargh, domkyrkoorganist
Samuel Lind, dirigent

Samarr: Piteå församling och Luleå Domkyrkoförsamling

Nu renoverar vi!

Under september månad har golvet i Infjärdens kyrkas kyrksal renoverats.

Långträsk kyrkas fönster och fasad renoveras under hösten och beräknas vara färdigt 31/10.

På grund av läckage kommer taket på Sockenstugan i Öjeby kyrkstad att bytas ut under 2015. Renovering av Öjeby kyrka förväntas också påbörjas under 2015. Mer information kommer.

Gloria frågar...

Tycker du att Piteå är ett öppet samhälle?

Lisa Marklund, Piteå

— Har aldrig känt annat än en stor öppenhet under hela min uppväxt och den känslan har jag än.

Johan Dahlqvist, Bergsviken

— Det tycker jag. Har uppfattat det i egna möten med människor som av en eller annan anledning flytt från sitt hemland.

Sören Bengtsson, Piteå

— Tycker att Piteå är öppet. Piteå tar emot flyktingar efter den förmåga som vi har och det känns som om det fungerar.

Ulf Nordin, Piteå

— Jag tycker att Piteå är en öppen stad.

Andres Wallin, Öjebyn

— Ja, det tycker jag och jag bygger det på egna upplevelser. Några enstaka gånger har jag mött något negativt. Men i det stora hela har det varit positivt. Jag tänker att det beror mycket på hur jag själv är. Visar jag öppenhet får jag öppenhet, visar jag respekt så får jag respekt.

Annica Wahlman, Piteå

— Nej, inte nödvändigtvis, men vi styrs nog också av rädslor. Grupptillhörighet kan vara både en fördel och en nackdel. Den unga generationen tycker jag nog är öppnare, kanske eftersom informationen är mer lättåtkomlig i dagens samhälle.

Enkät: Anders Lindström

